

פרשת תצוה

תשפ"ג

גיליון 152

א לעבטיגען שבת

הארת השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

מאת הרב יהודה צבי שפירא רב המוסדות

בגדי קדש

פניני פרשה

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך" (כ"ז ט)
 דיוקו של "ואתה תצוה", וכן "ויקחו אליך" - האמור כאן בפרשת "המנוחה" ו"שמן זית" הרומזים ל"תורה ולחכמה" כמו בא בדבריהם (ברכות נז.): "הרואה שמן זית בחלום יצפה לחכמה". וכן (הוריות יג.): "אמר רבי יוחנן כשם שהזית משכחת לימוד של שבעים שנה, כך שמן זית משיב לימוד של שבעים שנה". וב"ליקוטי מוהר"ן" (קע"ז ועוד) ד"שמן משחת קדש" הם בחינת המוחין בחינת (תהלים קל"ג) "כשמן הטוב על הראש". ו"מנרתא דא רישא", (הקדמות תיקוני זוהר יג).

דעיקר כוח קבלת התורה וחכמתה הוא ע"י משה רבינו. "משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע" (אבות א א). וכבר מובא בארכה, על קבלת וקיום התורה ע"י הצדיקים.

כן אפשר לומר בדרך רמז, ע"ד הכתוב ב'קבלת התורה' - "דבר אתה עמנו ונשמעה", שביקשו שמשא רבינו ידבר עמם, ולכך בא כאן במנוחה הרומזת לתורה, יש הדיוק "ואתה תצוה".

כן אפשר להוסיף ולומר "תצוה" - לשון צוותא וחיבור, התקרבות ודבקות של "בני ישראל" עם משה, עם הצדיק. ויעויין ב'ליקוטי הלכות' (קריה"ת ו כח) על הפסוק: "את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה" (דברים טו), "שבכל דור ודור נמשכת התורה אלנו על ידי הצדיקים, כמו שאמרנו (אבות א), משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לוקנים וכו' עד היום הזה, ועיקר המשכת התורה על-ידי קיבוץ הישיבות הקדושות אל רבם האמתי, שעל-ידי זה נכללו נפשותם יחד, שעל-ידי זה נמשך בחינת קבלת התורה בכל דור ודור".

ויעויין ב'ליקוטי הלכות' (בציעת הפת ה כד) בענין התחברות משה עם בני ישראל.

"ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית" ז"ל (כ"ז ט)

כבר הקשו מפרשי התורה, למה דווקא כאן במצוות המנוחה נכתב בלשון: "ציווי" ולא במצוות אחרות? ואפ"ל: ע"פ דברי המדרש (תנחומא ב.) "שבשעה שהקריבו הנשיאים חנוכת המזבח, ולא הקריבו שבת לוי היה נפשו של אהרן עגומה, אמר, כל הנשיאים הקריבו בחנוכת המזבח, ואני לא היה לי חלק בקרבנות. אמר לו הקב"ה: חייך כל השבטים הקריבו חנוכה אחת, ואתה לעצמך תעשה חנוכה מחוץ למרכות העדות באהל מועד יערך אותו אהרן ובניו", ולכן בצדו השני - שעם ישראל לא יעלה בהם קנאה שזו קר מצוה של אהרן ובניו, וזה לכאורה לא שייך להם, לכן היו צריכים זהו זירו מיוחד.

ואפשר להסמך לכך בקושיית הרמב"ן על על הא דכתוב בהמשך הפרשה (ל א) "ועשית מזבח מקטר קטורת", בהקשות: ד'מזבח הקטורת' מקומו היה צריך להיות בפרשה הקודמת בין כלי המשכן, ומדוע הוא כאן אחרי הקדשת אהרן לכהן גדול?

ולא יהיה בזוי; ומכל שכן הצדיק, בוודאי צריך שיהיה מלובש בכבוד, כי על ידי זה הוא נחשב בעיני בני אדם, ויוכל לקרב אותם לעבודת השם יתברך, ואם לא היה מלובש בכבוד, לא היה נחשב בעיני בני אדם כלל. ואפילו השי"ת בעצמו כביכול, כשרצה להכיר א"ע עם העולם, היינו שהעולם יכירו אותו וידעו ממנו ית', התלבש גם כן בלבושים כביכול, שהם כל האותות והמופתים אשר עשה ה' במצרים וכו', שכל זה הוא בחינת לבושין אליו ית', ועל ידי זה הכירו בני ישראל בכל פעם גדולתו יתברך ביותר, וזכו להתקרב אליו יתברך כראונו.

זהירות נצרכת

ברם יחד עם מעלת חשיבות הבגדים, נצרכת הזהירות לבל יפרעו מעבודתו. לזהירה כן, אך לא לעשות עסקי מדי גדול סביב זה. וכך הם דבריו בשיחות הר"ן (ק): "ותתפשהו בבגדו" (בראשית ט"ו יב), שהבעל דבר והסטרא אחרא תופסת את האדם בבגדו, דהיינו שמטריד אותו בטרתת בגדיו ומלבושיו. כי טרתת הצטרות מלבושים ובגדים של אדם הם מבלבלין מאד את האדם ומונעים אותו על ידי זה מעבודת השם יתברך... אך מי שהוא בעל נפש ולבו חזק בה', אינו משגיח גם על זה. אף על פי שאין לו בגד ללבוש, אף על פי כן אינו מטריד עצמו בזה ואינו רוצה להניח עצמו לבלבל בזה. וזהו "וינח בגדו אצלה וינס" שמניח בגדו ומלבושו ונס ובורח מהם ואינו משגיח כלל על זה. רק עושה את שלו בעבודת ה' כפי מה שיכול".

כמה עולה בגד יקר - שאינו לפי מדתו

היה זה החסיד רבי שמואל טעפליקער מתלמידי רבנו, שנסע עמו יחד בנסיעות הנעלמות, היה לו בן בשם רבי נחמן, שהתפרנס בכבוד. לימים; קנה מעיל חורפי יפה הנקרא 'פיטער' ותפר עליו בד ממש כדרך הנגידים, ובא במעילו זה למוהר"ג ב"שמחת-תורה". וכשראהו לא מצא הדבר חן בעיניו, ופנה אליו בחכמה וביחוחתא: "רבי נחמן המעיל היפה הזה לא מתאים שתניחהו בארון הבגדים הישן ישן לך, ובכן צריך אתה להחליף את הארון, ואם תחליף את הארון, צריך להחליף גם את כל רהיטי ביתך, כי אין זה יפה שרק ארון הבגדים יהיה יפה ומהודר, ושאר הרהיטים כמו שהם... ואם תחליף רהיטי ביתך, לא יתאימו הרהיטים החדשים לבית הישן שבו אתה גר, כי אין זה יפה שיהיו רהיטים חדשים בבית ישן. ובכן צריך אתה להחליף ביתך לבית אחר יפה יותר, וכל-כך הרבה מעות אין לך, נמצא שאין לך מספיק מעות לכסות את ההוצאות, שמסב לך מעיל זה..."

שירת הפרשה

"בגדי קדש... לקבד ולתפארת" - נקרא בפרשה וקבר נלמד על פלל הבגדים זאת המעלה.
 בגדי האדם צריכים להיות תמיד נקיים לבל יראה בהם פתם וירב מתנוססים.
 הבגדים הם דינא דמלכותא - על פך מוקא פי רבי יוחנן קרא לבגדו מכבודותא.
 ג' אנו - אגשים פשוטים זהירות נהגו בגדים, שפכנפיהם עלינו סוככים.

השבוע אנו קוראים בפרשה את הפסוק: "ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת". בגדיהם של הכהנים אינם דברים של מה בכך, פרשיות שלמות ופסוקים רבים ישנה בפרשייתנו על בגדיהם. "הכמי לב אשר מולאתיו רוח חכמה" - הם אלו אשר הצטרכו לעשות את בגדי אהרן ובניו.

בלבד סוגלת הבגדים לאהרן ולבניו - כפי אשר מפורשים בתורה (עיי' בדברי הרמב"ן ובפירושו הנצי"ב ועוד במעלתם) היה בהם בגדים כוח וסגולה ל"עם ישראל", וכך אנו למדים (זבחים פח): בגדים אלו מכפרת על עוונות בית ישראל. ה'יכתנתי מכפרת על שפיכות דמים'. ה'מכנסים' על 'גילוי עריות'. ה'מצנפת' על 'גסות הרוח'. ה'אבנט' על 'הרהורי הלב'. ה'חושין' על ה'דיינים'. ה'אפוד' על 'עבודה זרה'. ה'מעיל' על 'לשון הרע'. ה'ציץ' על 'עזות פנים'.

הבגדים מהווים תנאי הכרחי בעבודתם. וכדבריהם (זבחים יז): 'בזמן שהבגדים עליהם כהונתם עליהם, אין בגדים עליהם - אין כהונתם עליהם'.

לבושם של תלמידי חכמים

ומדברים אלו האמורים לכהני ה' - נלמד מהם גזירה שווה - לבני עם ישראל, העומדים ומשרתים את אדונם ויוצרים. כלליות עם ישראל הנקראים 'כהנים', "ואתם תהיו לי מלכת כהנים וגוי קדוש". ולא בכדי כבר נקבע בהלכה על לבושו של 'תלמיד חכם', וכמובא ב'ירמבי"ם: שמלבושו של ת"ח צריך להיות מלבוש נאה ונקי, אסור לו שימצא בבגדו כתם או שמנונית. עליו גם לשמור על לבוש שאינו מנוקע עיניים - מחד גיסא, אך לבוש שאינו מזוה את התורה ולומדיה מאידך. אל לו ללבוש מלבוש מלכים, בגדי זהב שהכל מביטים בהם, ולא מלבוש עניים, המבזה את לובשיו. עליו ללבוש איפא בגדים בינוניים נאים ומתקנים.

חשיבותם של בגדים ושמירתם

בדברים נעליים ושורשיים, אנו רואים לעובדא ולמעשה בענין בגדי האדם, ב'ליקוטי מוהר"ן" (כ"ט), בכתבו: "כי צריך לשמור מאד את הבגדים, שלא יבזה את הבגדים, רק לשמור כראוי שלא יבוא עליהם שום כתם ורוב. וכל מי שהוא גדול יותר, צריך לשמור את הבגדים יותר. כי כל מי שגדול יותר, מדקדקין עמו יותר. ועל כן תלמיד חכם שנמצא רב על בגדיו חייב מיתה (שבת ק"א), כי עמו מדקדקין יותר. כי הבגדים בעצמם הם דנין אותו בבחינת דינא דמלכותא. כי הבגדים הם בחינת מלכות, כי רבי יוחנן קרא למאנה מכבודותא (שבת ק"ג), וזהו בחינת מלכות... והמבזה אותם, נמצא שהוא כמורד במלכות, ואז דינא דמלכותא דן אותו".

ועוד בדבריו על בגדים (תורה קז): "הבגדים הם בסוד החשמ"ל, שהוא שמירה. ועל כן הבגדים יהיו שלמים תמיד ולא קרועים כי הוא קלקול השמירה. הבגדים בעצמם תובעין את האדם אם לא נזהר בשמירתן לכבדן כראוי ולהחזיקן בנקיות. ויעויין בדבריו ביספר המידות (ערך בגדים): "בגדי אדם מרמזים על מדותיו של אדם". "כל המבזה בגדים, לסוף אינו נהנה מהם".

אדם כשר צריך להודו בלבושו ביותר

עוד בחינות הקפדה על הלבוש, וביותר לאנשים חשובים, אנו מוצאים בדבריו (חיי מוהר"ן רא. ליקוטי עצות המושלש בגדים מהודרא בתרא): 'אדם כשר צריך להודו שיהיה מלובש בכבוד קצת כראוי, אם אפשר לו,

הַמִּשְׁךְ הַיּוֹמִי פְּרִשָׁה

סיפורים מאירים

סיפורי פרשה במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו ז"צ

"חוקת עולם" (שמות כ"א כ"א)

כל ערב ראש חודש במירון

היה זה החסיד הנלבב, רבי הירש לייב ליפל, אשר גם עד זקנה ושיבה המשיך בלבב אש העבודה, כשלא זנח את עיסוקו הרב בעבודת השם. וכבר שחו עליו: אשרי זקנותו של רבי הירש לייב שלא ביישה את ילדותו.

ברם, באו שנות הזקנה, חש החסיד הגדול שקשה עבורו הנסיעה מדי ערב ראש חודש ל'מירון' להשתטח על ציונו של התנא האלוקי, וזקוק הוא למישהו שילווחו. הוא בא בדברים עם אחד הבחורים ששימשו, כי יאות להצטרף אליו בנסיעותיו מירונה ולשאת עבורו את מטלטליו. הבחור השיבו, כי הוא לומד בישיבה וספק גדול אם יסכימו לנסיעתו מדי ערב ראש חודש.

רבי הירש לייב, שמימיו לא ראה שום מניעה לנגד עיניו, לא ויתר גם כאן בנקל. ימים מספר אחר שיחתם, הופתע אותו בחור לראות את רבי הירש לייב נכנס להיכל הישיבה כשהוא נשען על מקלו, ופונה היישר אל המשגיח על מנת לשכנעו לתת רשות לבחור לנסוע עמו, תוך שהוא מבטיחו מפורשות, כי ישגיח עליו בעינא ונסיעתו תהיה על אחיותו. המשגיח נתן את הסכמתו ומאז היה לו לרבי הירש לייב מלווה קבוע מדי ערב ראש חודש בחודשו.

אותו בחור מיקרי חסידי ברסלב החי אתנו כהיום לאורך ימים, ה"ה ר' אהרן דוד בן רבי יעקב זאב ברסקי הי"ו, מספר: "נוסעתי היינו באוטובוס מהתחנה המרכזית ברחוב יפו עד לחיפה, ושם עלינו על אוטובוס נוסף שיצא למירון והגליל. בכל פעם בנסיעתנו באוטובוס, עשה רבי הירש לייב מאמצים אדירים על מנת שנוכל לשמור על עינינו.

במירון, לאחר אמירת 'יום כיפור קטן', סעד את ליבו באוכל שהביא עמו מירושלים, ומיד עם רדת הלילה, לאחר תפילת ערבית ללא אומר ודברים הלך לישון בחדרו למעלה בחצר הרשב"י. בחצות לילה קם, ירד לטבול במקווה שבחצר ולאחר מכן נכנס להיכל הציון הקדוש והחל עורך 'תיקון חצות' בבכיות במשך שעה ארוכה.

בסיימו את אמירת החצות' מתעטף היה בשמיכת צמר אותה הוריד מחדרו, ויוצא לחצר שבצדו השני של הציון המשקיפה על ההרים שסביב, שם ערך את התבודדותו כשמפעם לפעם שאג בקולות כאלו שהרעידו את דממת הלילה. כך התבודד שעות ארוכות כבימים כתיקונם, כשהוא שב אל המערה קרוב לתפילת ותיקין'.

"ואתה הקרב אליך" (שמות כ"ח א)

תורה בסעודה - שלישית

כידוע היה מוהר"ת סולד מכל דבר שהיה בו מסממני מנהיגות. הוא לא החשיב את עצמו אלא כתלמיד הדולה ומשקה מתורת רבו לאחרים. בתחילה סירב לומר תורה בסעודה-שלישית, מכיוון שהיה מנהג האדמור"ם: לערוך 'שולחן', ולומר תורה בסעודה שלישית. אולם ברבות הזמן, שינה מנהגו והחל לומר תורה בשלש סעודות. לאחר מכן נודע סיבת הדבר. ומעשה שהיה כך היה: אחד מחסידיו ברסלב הפסיק לבוא למוהר"ת בסעודה שלישית, בידעו כי בשעה זו לא ישמיע מוהר"ת מתורתו ודרושי היקרים.

מנהגו של מוהר"ת היה לרשום לעצמו את כל חלומותיו שמצא בהם משמעת עבורו. פעם אחת הציץ חסיד זה ברשימות מוהר"ת, ומצא כתוב בהן; שרבינו בא אליו בטרוניה מדוע מגרש הוא אנשים מפניו. כמו כן ידועה השיחה - שיתכן שאלילה התכוון מוהר"ת בחלומו - שרבינו אמר לו בזה הלשון: "וואס יאגסטו זיי, וואס טריבסטו זיי, צו ועמען זאלן זיי גיין? [מדוע אתה ממחר ומגרש אותם, וכי למי לכו?]

ועוד מקובל אצל אנ"ש, שרבינו אמר לרבי נתן עוד בימי חייו, שבאם האנשים שיתקרבו אליו יגיעו למספר מסוים - יתחיל לומר תורה בסעודה שלישית. ואיש זה שבא אליו השלים את המספר המיוחל.

בשבת הבא אכן בא החסיד דנן לשלוש סעודות, הוא הבין שמעשיו יאמר מוהר"ת תורה בסעודה זו.

"ומגבעות... לכבוד ולתפארת" (שמות כח מ)

מצא למוהר"ת את כובעו העליון וזכה לברכה

היה זה פעם עת נסע רבי נחמן מטולטשין יחד עם מוהר"ת בעגלה, עף למוהר"ת כובעו העליון. בראות זאת רבי נחמן מטולטשין, חס על כבודו של מוהר"ת, בחשבו לעצמו: שיכול להיות מכך בזיון למוהר"ת, להיכנס לעיר ללא כובעו העליון. ציווה רבי נחמן לעגלון לעצור, ירד מהעגלה וטרח בטיחה מרובה - לחפש אחר כובעו של רבי נתן, עד שלבסוף מצאוהו והחזירו למוהר"ת. בעת שהחזירו, התבטח מוהר"ת בשמחה אל עבר רבי נחמן וברכו: "תנוח ראשך על מקומך". וכשהיה בנו של רבי נתן, הלא הוא, הרה"ק רבי אברהם ב"ר נחמן - מספר עובדה זו, הדגיש ואמר: "הרי היה לאבי ברכה ממוהר"ת שינוח לו ראשו על מקומו ומשום כך היה באמת, אדם נבון ומיושב מאד..."

מן הסגור ההוא לישק הקדמים | מרבים בשמחה!

קלדים קשים! ונמצאים אנו בימי חדש אדר, חדש שנוצטוונו להרבות בו בשמחה, יותר משאר חדשי השנה, וכפי שחכמינו אמרו: "משנכנס אדר מרבים בשמחה".

השמחה היא חלק מהמצוות שאנו מקיימים. וכבר מספר על הא"י הקדוש - שזכה להגיע למדרגתו הגדולה, כי שמח מאוד במצוות.

נתאר לעצמנו; אבא מגיע הביתה ורואה את בניו עצובים, אפילו לא יצויבים אלא שהם לא כל שמחים, האם האבא ישמח בכך? או שגם יקאב לו לבו על כך? כי איזה אבא לא אוהב לראות את בניו שמחים. וכששמח האבא עם שמח עמו, הוא שמח שהם שמחים. אבינו שבשמים רוצה לראות אותנו שמחים ועליזים, לא עצובים ומדכדכים, כשאנו שמחים גם הקדוש ברוך הוא שמח אתנו, הוא אוהב לראות אותנו שמחים ועליזים.

רבנו הקדוש כותב בליקוטי מוהר"ן "מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד". זה מצוה להיות בשמחה - כי אם אנו שמחים אנו מקיימים יותר מצוות - אדם שהוא שמח, הוא בן חרין. הוא מספיק יותר ועושה יותר, הוא שולו לא תפוס בדאגות וצרות, הוא שמח - והוא פנוי לעשות רצון השם. נמשיד את השמחה מחדש אדר, נשמח היטב בחדש זה, ונמשיך את השמחה לכל השנה.

ובתירוץ בעל הקדושת לוי' שאחרי שהוקדש אהרן וזכה לכל הכבוד הגדול ולבגדי הכהונה, היה יכול להתעורר קיטרוג ח"ו, כאשר היה במחלוקת קורח, ואז רק ע"י הקטורת אפשר להוכיח ולברר, כי זה רצונו של הקב"ה, כמו שהתברר באמת במחלוקת קורח, לכן דוקא כאן מקומו. וזהו גם בכאן החיזוק המיוחד שהיו צריכים שלא יקנאו, כדברינו.

"ואתה תצוה" (כז כ)

בדברי הגר"א - ששמו של משה לא הוזכר בפרשה זו, כדברי חז"ל קללת חכם אפילו על תנאי מתקיימת, ומשה אמר "מחני נא מספרך אשר כתבת", ולכך יום

ז' באדר יום פטירת משה רבינו, נופל תמיד בשבוע של פרשת תצוה, וזאת רצה לרמוז לנו שדוקא בפרשה זו לא נזכר שמו. ואפ"ל בדבריו דגימטריא של 'ז' באדר' - אות 'זי"ן' במילואו 'זי"ן יו"ד נו"ן' (עם האותיות והתיבות) ועוד "באדר" גימטריא של "ואתה". רמז על משה רעיא - שיום פטירתו הוא בפרשייתנו "ואתה תצוה" כדברי הגר"א.

"שמן זית זך" (כז כ)

אפ"ל, "זך" בגימטריא כמנין אותיות א"ב ועוד מנצפ"ך, רמז דעיקר היחכמה' הרמוז על שמן הוא ב'אותיות התורה'. ועיוני בליקוטי מוהר"ן (תורה ל ועוד) דאותיות ותיבות התורה הם שיעורים וגבולים שמצמצם בהן חכמתו יתברך שמו.

ובתיבת "זך" אפ"ל דקאי על התורה - שמזככת את האדם, ובדבריהם (יומא עב. ובפירוש חברותא שם) על הפסוק "אמרת ה' צרופה" (תהלים יח). דהתורה מזככת את האדם.

כן אפ"ל ענין "זך" בהקדם בדברי המדרש (מה"ג) "זך, למה? ללמדך שבזמן שהיו זכין וטהורין ראויין להבהיק אורן" וכבר אמרו בדבריהם (יומא קי). על לימוד תורה ב'טהרה', וזהו "זך" - זיכוך וטהרה.

"להעלת נר תמיד" (כ"א א)

איך זוכים להעלות - נר התורה והנשמה - ע"י "תמיד" - העקשנות והעקביות - שיעורים קבועים יום יום, ע"י מאמרם 'קבעת עתים לתורה' (שבת לא). ובישיחות הר"ן (י"ט) על מעלת קביעות עתים לתורה "ואם יעשו להם חק קבוע וחייב חזק ללמד בכל יום יום כך וכך ... בוודאי יזכו לצאת ממצודתם הרעה על ידי התורה כי כוח התורה גדול מאד"

"להעלת נר תמיד" (כ"א א)

בדברי רש"י ד'תמיד' קאי על הלילה, ולפי דברינו דקאי על התורה, אפשר להסמיכו לדברי הרמב"ם (הלי' ת"ת פי"ג הי"ג) בכתבו: שאע"פ שיש מצוה ללמוד ביום ובלילה, אך אין אדם לומד רוב חכמתו אלא בלילה.

"ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ה' תמיד" (כח ל)

ענינו של 'משפט' - חשבון הנפש' נצרך להיות "תמיד", וכמובא ע"כ באריכות, ובני ישראל בשם 'כהנים' נקראים: "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים". וברש"י "תמיד" על המנורה (כ כא) 'כל לילה ולילה נקרא תמיד'.

ענינו של חשבון הנפש ומשפט ביותר ב"לילה" לפני השינה - כמובא ע"כ בספרי אמת.

זוית ראיה <<

בשם הבעל שם טוב:
משל, למלך שהניח אוצר גדול, וסבבו באחיזת עיניים, ונדמה שהם חומות וקשה לשברם. וקצתם חזרו ותיכף, וקצתם שברו חומה אחת, ובאו לשניה ולא יכלו לשברה, וקצתם שברו יותר.

אך בן המלך אמר: אני יודע, שכל החומות הם רק באחיזת עיניים, ובאמת אין שום חומה כלל, והלך לבטח, עד שעבר על כולם. ומזה יבין המשכיל הנמשל - על כל המניעות שהם בחינת חומות, שיש על אוצר של יראת שמים, שבאמת אינם כלום. והעיקר לב חזק ואמיץ... (ליקוטי מוהר"ן)